

Samling af Afgørelser

DOMSTOLEN (Niende Afdeling)

10. september 2026*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1 – aftale om lån med pant i fast ejendom, der er optaget i en udenlandsk valuta og indeholder urimelige kontraktvilkår – virkningerne af, at et kontraktvilkår findes urimeligt – aftalens ugyldighed – forbrugerens søgsmål med påstand om tilbagebetaling af de beløb, der er erlagt i henhold til aftalen – den erhvervsdrivendes krav svarende til lånebeløbet – national retspraksis, hvorefter gensidige krav mellem parterne i en ugyldig aftale automatisk kan modregnes – national retspraksis, hvorefter der opstår to selvstændige tilbagebetalingskrav – afskrækkende virkning af forbuddet mod urimelige kontraktvilkår«

I sag C-510/25 [Adazik]ⁱ,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) ved afgørelse af 28. juli 2025, indgået til Domstolen samme dag, i sagen

T.Z.,

D.Z.

mod

Bank S.A.,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Condinanzi, og dommerne R. Frendo (refererende dommer) og A. Kornezov,

generaladvokat: R. Norkus,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: polsk.

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

efter at der er afgivet indlæg af:

- T.Z. og D.Z. ved radca prawny R. Górski,
- Bank S.A. ved adwokaci P. Haiduk, B. Miąskiewicz og M. Romanowski samt ved radca prawny A. Cudna-Wagner,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved M. Brauhoff og P. Kienapfel, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem T.Z. og D.Z., der er to forbrugere (herefter »låntagerne«), og Bank S.A., en bank, om tilbagebetaling af de beløb, der er erlagt til sidstnævnte i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, der er blevet erklæret ugyldig på grund af urimelige kontraktvilkår.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 24. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[...] medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør.«
- 4 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«
- 5 Nævnte direktivs artikel 7, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Polsk ret

- 6 Artikel 405 i ustawa – Kodeks cywilny (lov om den civile lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. af 1964, nr. 16, pos. 93) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den civile lovbog«), bestemmer:
- »Den, der uden lovhjemmel har opnået en materiel fordel på bekostning af en anden person, er forpligtet til at returnere ydelsen in natura og, hvis det ikke er muligt, at tilbagebetale et beløb svarende til ydelsens værdi.«
- 7 Den civile lovbogs artikel 410 fastsætter:
- »1. Bestemmelserne i de foregående artikler finder bl.a. anvendelse på uberettiget opfyldelse.
2. Opfyldelse er uberettiget, såfremt den person, der foretog den, ikke var forpligtet overhovedet eller ikke var forpligtet i forhold til den person, som vedkommende foretog opfyldelsen til, eller såfremt grundlaget for opfyldelsen er bortfaldet, eller såfremt det tilsigtede formål med opfyldelsen ikke var blevet opnået, eller såfremt den retsakt, som forpligtelsen til at foretage opfyldelsen var baseret på, var ugyldig og ikke er blevet gyldig, efter opfyldelsen fandt sted.«
- 8 Den nævnte lovbogs artikel 455 er affattet således:
- »Hvis opfyldelsestidspunktet ikke er angivet eller ikke følger af forpligtelsens karakter, bør opfyldelsen af kravet ske, umiddelbart efter at debitor er blevet anmodet herom.«
- 9 Samme lovbogs artikel 498, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:
- »1. Såfremt to personer samtidigt og gensidigt er kreditorer og debitorer over for hinanden, kan de hver især modregne deres eget krav i den anden persons krav, forudsat at begge krav er pengekrav eller vedrører genstande af en bestemt art af samme kvalitet, at begge krav er forfaldne, og at begge krav kan gøres til genstand for retsforfølgning eller forfølgning ved et andet statsligt organ.
2. Som følge af modregning udlignes begge krav af hinanden op til størrelsen af det lavere krav.«
- 10 Den civile lovbogs artikel 499 fastsætter:
- »Modregning sker ved en erklæring afgivet til den anden part. Erklæringen har tilbagevirkende kraft fra det tidspunkt, hvor det blev muligt at modregne.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 11 Den 30. september 2005 indgik låntagerne med Bank en aftale om lån mod pant i fast ejendom, der var optaget i schweiziske franc (CHF), i henhold til hvilken Bank den 25. oktober 2025 udbetalte et beløb på 229 685,50 polske złoty (PLN) (ca. 54 275 EUR) til dem (herefter »den omhandlede aftale«).
- 12 Til opfyldelse af aftalen foretog låntagerne overførsler til Bank i såvel polske złoty som schweiziske franc. Det samlede beløb, der er indbetalt til Bank, er 296 613,33 PLN (ca. 70 000 EUR) og 50 579,63 CHF (ca. 55 800 EUR).

- 13 Da låntagerne var af den opfattelse, at den nævnte aftale er ugyldig på grund af urimelige kontraktvilkår, har de den 29. november 2021 anlagt sag ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen), som er den forelæggende ret, med påstand om at indkalde Bank til et retsmøde med henblik på at indgå forlig i tvisten, idet låntagerne anmodede om tilbagebetaling af de beløb, der var erlagt til opfyldelse af den nævnte aftale. Den 22. februar 2022 blev der afholdt et retsmøde ved denne ret, uden at der blev indgået forlig.
- 14 Efter det mislykkede forsøg på at opnå forlig har låntagerne nedlagt påstand om, at den forelæggende ret tilpligter Bank at tilbagebetale dem en del af de beløb, som de havde erlagt til Bank, herunder i den periode, hvor deres samlede indbetalinger endnu ikke havde overskredet størrelsen af lånekapitalen. De har i den forbindelse gjort gældende, at deres krav om tilbagebetaling af de beløb, som Bank uberettiget har modtaget, var forfaldent til betaling fra den 23. februar 2022, dvs. dagen efter det retsmøde, der er nævnt i den foregående præmis, hvilket udgør en anmodning som omhandlet i den civile lovebogs artikel 455, der ligger til grund for kravet om betaling af renter.
- 15 Bank har nedlagt påstand om frifindelse og om, at låntagerne tilpligtes at betale sagsomkostningerne, idet banken bl.a. har gjort gældende, at den omhandlede aftale er juridisk bindende.
- 16 Den forelæggende ret har anført, at spørgsmålet om betaling af gensidige krav for parterne i en aftale om lån med pant i fast ejendom, der er erklæret ugyldig, har givet anledning til to retninger i retspraksis i Polen, hvoraf den ene er baseret på »teorien om to krav« og den anden på »saldoteorien«.
- 17 Den forelæggende ret har præciseret, at hver part i en sådan aftale ifølge teorien om to krav på den ene side, under anvendelse af artikel 405 i den civile lovebog, sammenholdt med artikel 410 heri, har ret til at kræve tilbagebetaling af de leverede ydelser, som skal anses for uretmæssigt opfyldt. Denne ret består uafhængigt af spørgsmålet om, i hvilket omfang en part samtidig er debitor i forhold til den anden part på grundlag af et krav om tilbagebetaling af en ydelse, der er uretmæssigt opfyldt.
- 18 På den anden side følger det af saldoteorien, at efter at en aftale, der er indgået mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, er erklæret ugyldig, skal forbrugers økonomiske ydelser først anses for uretmæssige fra det tidspunkt, hvor summen heraf overstiger det lånebeløb, som den erhvervsdrivende har udbetalt. Denne teori indebærer, at retten af egen drift foretager modregning af parternes gensidige krav op til det lavere krav, uden at det anses for nødvendigt, at en part indgiver en anmodning om modregning. I henhold til sidstnævnte teori vil der således kun bestå ét krav til fordel for den part i aftalen, hvis krav oversteg den anden parts krav.
- 19 Den forelæggende ret har forklaret, at Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) fra 2019 har anbefalet anvendelsen af teorien om to krav, bl.a. på grund af det manglende retsgrundlag i polsk ret for saldoteorien. Efter Domstolens dom af 19. juni 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), har visse afgørelser fra Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) imidlertid fastslået, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 begrundet anvendelsen af saldoteorien.
- 20 Den forelæggende ret har anført, at anvendelsen af saldoteorien i den foreliggende sag ville fratage låntagerne retten til at kræve tilbagebetaling af både de beløb, der er erlagt til Bank i den periode, hvor summen af disse indbetalinger fortsat var mindre end lånebeløbet, og renterne af disse beløb.

Den forelæggende ret har desuden præciseret, at låntagerne, henset til den omstændighed, at de, således som det fremgår af nærværende doms præmis 12, har foretaget afdrag til Bank i to forskellige valutaer, ikke er i stand til at angive, hvornår lånebeløbet blev fuldt ud tilbagebetalt.

- 21 Mere generelt er den forelæggende ret af den opfattelse, at saldoteorien kan have negative konsekvenser for forbrugerne og være til fordel for bankerne. Den forelæggende ret er således af den opfattelse, at denne teori er i strid med formålene med direktiv 93/13 og derfor er vanskeligt forenelig med EU-retten.
- 22 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at en del af den polske retspraksis fortolker dommen af 19. juni 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), således, at Domstolen fastslog, at gensidige krav mellem parterne i en låneaftale, der er erklæret ugyldig, skal modregnes ex officio i henhold til saldoteorien.
- 23 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en sådan fortolkning er korrekt. For det første fastslog Domstolen nemlig ikke udtrykkeligt i den nævnte dom, at teorien om to krav er i strid med direktiv 93/13. For det andet fremgår det af dom af 25. november 2020, Banca B. (C-269/19, EU:C:2020:954), og af 16. marts 2023, M.B. m.fl. (Virkningerne af, at en aftale erklæres ugyldig) (C-6/22, EU:C:2023:216), at det, såfremt en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, erklæres ugyldig, fordi visse af kontraktvilkårene heri er urimelige, tilkommer medlemsstaterne med deres nationale lovgivning at regulere virkningerne af denne ugyldighedserklæring under overholdelse af den beskyttelse, som forbrugerne er indrømmet ved dette direktiv, idet det navnlig sikres, at den retlige situation og de faktiske forhold, som forbrugeren ville have befundet sig i uden dette urimelige kontraktvilkår, genoprettes.
- 24 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Skal artikel 6, stk. 1, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 93/13 [...] fortolkes således, at disse bestemmelser er i strid med en ordning for afviklingen af parternes mellemværende efter en ugyldig låneaftale, hvorefter forbrugerens krav på tilbagebetaling af ydelser, der er erlagt i henhold til en sådan aftale, af den dømmende ret af egen drift modregnes i bankens krav på tilbagebetaling af det udbetalte lånebeløb, hvilket indebærer, at forbrugerens krav i denne henseende først opstår på det tidspunkt, hvor summen af de ydelser, som vedkommende har opfyldt, overstiger det lånebeløb, der er blevet udbetalt til vedkommende?
 - 2) Skal artikel 6, stk. 1, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 93/13 [...] fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en begrænsning af forbrugerens ret til morarenter af alle de ydelser, som vedkommende har erlagt til banken i henhold til en ugyldig låneaftale? Er disse bestemmelser endvidere til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter forbrugeren ikke har ret til morarenter af alle de ydelser, som er erlagt til banken i henhold til en ugyldig låneaftale?«

Om anmodningen om åbning af den mundtlige forhandling

- 25 Ved skrivelse indleveret til Domstolens Justitskontor den 24. april 2026 har låntagerne anmodet om, at retsforhandlingernes mundtlige del indledes, idet de bl.a. har gjort gældende, at det er nødvendigt dels at besvare Europa-Kommissionens skriftlige bemærkninger om, at der ud fra et

økonomisk synspunkt ikke er nogen væsentlig forskel mellem anvendelsen af saldoteorien og teorien om to krav, dels at uddybe de negative konsekvenser af den første af disse teorier, således som den anvendes af flere polske retter, navnlig for så vidt angår lån, der tilbagebetales i udenlandsk valuta.

- 26 I denne henseende bemærkes, at Domstolen, uanset de anmodninger om afholdelse af et retsmøde, som parterne i hovedsagen har indgivet, i overensstemmelse med procesreglementets artikel 76, stk. 2, på forslag fra den refererende dommer og efter at have hørt generaladvokaten har besluttet ikke at afholde mundtlig forhandling, idet Domstolen efter en gennemlæsning af de indlæg, der blev afgivet under den skriftlige forhandling, finder, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at den kan træffe afgørelse i den foreliggende sag.
- 27 Det skal i denne henseende endvidere bemærkes, at ifølge procesreglementets artikel 83 kan Domstolen til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal åbnes eller genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af parterne eller de berørte, som er omfattet af artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol.
- 28 I den foreliggende sag er Domstolen, efter at have hørt generaladvokaten, af den opfattelse, at ingen af de i artikel 83 nævnte situationer foreligger, og at ingen anden omstændighed kan begrunde, at den mundtlige forhandling indledes.
- 29 Låntagernes anmodning skal følgelig ikke imødekommes.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om formaliteten

- 30 Bank har rejst tvivl om, hvorvidt de forelagte spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, fordi en besvarelse heraf ikke er nødvendig for at afgøre tvisten i hovedsagen. Dels ville anvendelsen af saldoteorien på denne tvist gøre det muligt for låntagerne at opnå de beløb, som de har krævet, herunder renter. Dels kan den forelæggende ret ikke træffe afgørelse *ultra petita*.
- 31 Det skal i denne henseende bemærkes, at der i henhold til fast retspraksis foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (jf. dom af 7.9.1999, Beck og Bergdorf, C-355/97, EU:C:1999:391, præmis 22, og af 11.12.2025, Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, præmis 34).
- 32 Det følger i øvrigt af fast retspraksis, at alene den forelæggende ret har kompetence til at fastlægge og vurdere de faktiske omstændigheder i den sag, der er forelagt den, samt til at fortolke og anvende den nationale ret. Det påhviler Domstolen i henhold til kompetencefordelingen mellem

sidstnævnte og de nationale retter at tage hensyn til de faktiske omstændigheder og de retsregler, som ifølge forelæggelsesafgørelsen er baggrunden for de præjudicielle spørgsmål (dom af 17.10.2024, NFŠ, C-28/23, EU:C:2024:893, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

- 33 I det foreliggende tilfælde er det for det første ubestridt, at de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retlige bestemmelser, således at der er en formodning for, at de er relevante. For det andet fremgår det ikke af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at låntagerne i tilfælde af anvendelse af saldoteorien fuldt ud ville få medhold, således som Bank har gjort gældende.
- 34 De spørgsmål, der er forelagt i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse, kan derfor antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

- 35 Med sine spørgsmål, som skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en retslig fortolkning af national ret, hvorefter den ret, der af en forbruger har fået forelagt et krav om tilbagebetaling af de beløb, der er erlagt i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, som er erklæret ugyldig på grund af de urimelige kontraktvilkår, som den indeholder, af egen drift foretager modregning mellem de gensidige krav, som forbrugeren og den erhvervsdrivende, der er parter i aftalen, har mod hinanden, således at forbrugeren alene anerkendes et krav svarende til den del af de betalinger, der er erlagt i henhold til aftalen, som overstiger det udbetalte lånebeløb, og en ret til morarenter af dette overskydende beløb.
- 36 Det fremgår af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, at medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren.
- 37 På grund af arten og betydningen af den offentlige interesse, som den beskyttelse, der er sikret forbrugerne, der befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende, hviler på, pålægger dette direktiv medlemsstaterne, således som det fremgår af dettes artikel 7, stk. 1, sammenholdt med 24. betragtning hertil, at fastsætte egnede og effektive midler »til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør« (dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Domstolen har fastslået, at de konsekvenser, der skal drages af en konstatering af, at et vilkår, som er indeholdt i en aftale mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er urimeligt, skal gøre det muligt at opfylde to mål. Dels skal retten påse, at den lighed mellem parterne i en aftale, som er blevet undergravet ved anvendelsen af et vilkår, der er urimeligt over for forbrugeren, kan genoprettes. Dels skal det sikres, at den erhvervsdrivende afskrækkes fra at indføre sådanne vilkår i de aftaler, som den pågældende udbyder til forbrugerne. Den nationale rets forpligtelse til at se bort fra et urimeligt kontraktvilkår, der pålægger betaling af beløb, der viser sig at være uretmæssige, medfører således i princippet en dertil svarende pligt til tilbagebetaling af disse beløb (dom af 27.11.2025, Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).

- 39 For så vidt som fraværet af en sådan virkning ville kunne hindre den afskrækkende virkning, som det tilsigtes med artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med dette direktivs artikel 7, stk. 1, at tillægge konstatering af, at kontraktvilkår i aftaler, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, er urimelige, skal en tilsvarende genoprettende virkning anerkendes, når den urimelige karakter af kontraktvilkår i en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, ikke alene medfører, at disse kontraktvilkår er ugyldige, men også at denne aftale er ugyldig i sin helhed (dom af 15.6.2023, Bank M. (Konsekvenser af en annulation af aftalen), C-520/21, EU:C:2023:478, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Selv om Domstolen således i flere henseender har opstillet rammer for den måde, hvorpå de nationale retter skal sikre beskyttelsen af de rettigheder, som tilkommer forbrugerne i henhold til direktiv 93/13, forholder det sig ikke desto mindre således, at EU-retten principielt ikke harmoniserer procedurerne for undersøgelsen af et kontraktvilkårs angiveligt urimelige karakter, eller de konsekvenser, der skal drages af, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår. I mangel af specifik EU-retlig regulering på området henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i dette direktiv, således under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (dom af 11.12.2025, Kuszycza, C-767/24, EU:C:2025:962, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 Det følger af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38-40, at en medlemsstat for at sikre overholdelsen af de genoprettende og afskrækkende virkninger, der kræves ved anvendelsen af direktiv 93/13 samt ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet, principielt frit kan vælge, hvorledes den ønsker at sikre den forbrugerbeskyttelse, der kræves i henhold til dette direktiv.
- 42 Det nævnte direktiv kan derfor ikke fortolkes således, at det pålægger de polske retter fortrinsvis at anvende saldoteorien eller teorien om to krav, idet valget i denne henseende tilkommer disse retter, forudsat at de under alle omstændigheder sikrer forbrugeren den beskyttelse, som EU-retten tillægger vedkommende.
- 43 I dommen af 19. juni 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460, præmis 44), som den forelæggende ret har henvist til, udtalte Domstolen sig på ingen måde til fordel for den ene eller den anden af de to omhandlede teorier. Domstolen fastslog, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national retspraksis, hvorefter den erhvervsdrivende har ret til at kræve tilbagebetaling af hele det opnåede nominelle lånebeløb, uanset størrelsen af de afdrag, som forbrugeren har betalt i henhold til denne aftale, og uanset restgælden, når et vilkår i en låneaftale kvalificeres som urimeligt, hvilket medfører denne aftales ugyldighed.
- 44 Domstolen har efterfølgende præciseret, at de principper, der er fastsat i dommen af 19. juni 2025, Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460, præmis 44), ikke er til hinder for en fortolkning af de relevante bestemmelser i national ret, der gør det muligt at opnå en situation, hvor det efter modregning, som den erhvervsdrivende har foretaget mellem sit eget krav og forbrugerens krav, hvis respektive beløb ikke er sammenfaldende, kun er den part, der forbliver debitor for det beløb, som ikke er dækket af dennes eget krav mod den anden part, der bliver pålagt at betale dette beløb til denne part (jf. i denne retning dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 61 og 62). I en sådan situation tages der således hensyn til størrelsen af de

tilbagebetalinger, som forbrugeren har foretaget i henhold til den ugyldige aftale, og det skyldige restbeløb, således at denne forbruger ikke er forpligtet til at tilbagebetale hele det opnåede nominelle lånebeløb.

- 45 I det foreliggende tilfælde har den forelæggende ret fremhævet, at anvendelsen af saldoteorien indebærer, at retten af egen drift foretager modregning af parternes gensidige krav. Den forelæggende ret har præciseret, at polsk ret ikke giver den kompetence til at foretage en sådan modregning, idet polsk ret kun giver mulighed for modregning af krav på anmodning fra en part under overholdelse af visse betingelser, herunder kreditors afgivelse af en erklæring om modregning.
- 46 I denne henseende følger det af retspraksis, at selv om medlemsstaterne er forpligtet til i deres nationale ret at fastsætte processuelle regler, der gør det muligt at sikre overholdelsen af den ret til tilbagebetaling, som direktiv 93/13 giver forbrugeren, følger der principielt ikke heraf nogen forpligtelse til at håndhæve denne ret til tilbagebetaling, ved at den nationale ret af egen drift foretager modregning (jf. i denne retning dom af 30.6.2022, Profi Credit Bulgaria (Modregning ex officio i tilfælde af urimelige kontraktvilkår), C-170/21, EU:C:2022:518, præmis 44).
- 47 Det følger heraf, at dette direktiv, uden at forpligte den nationale ret til af egen drift at foretage modregning af de gensidige krav mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, principielt ikke er til hinder for, at den nationale ret følger denne fremgangsmåde, hvis det nationale retsgrundlag, herunder nødvendigheden af at overholde ethvert proceduremæssigt krav, der eventuelt er fastsat i dette retsgrundlag på området for modregning af krav, giver den mulighed herfor.
- 48 Den forelæggende ret har anført, at den omstændighed, at der ex officio foretages modregning af gensidige krav, efter at en aftale er blevet erklæret ugyldig, fordi aftalen indeholder urimelige kontraktvilkår, kan komme den erhvervsdrivende til gode og have negative konsekvenser for forbrugeren, således at denne modregning kan skade den beskyttelse, som det nævnte direktiv giver forbrugeren.
- 49 I første række fratages forbrugeren med en sådan modregning ifølge den forelæggende ret en stor del af sit krav og de dertil knyttede renter, eftersom et krav kun opstår, hvis forbrugeren har tilbagebetalt et beløb, der overstiger lånebeløbet. Et sådant resultat ville være i strid med samme direktivs formål om, ved hjælp af den genoprettende virkning, at genoprette den situation, som forbrugeren ville have befundet sig i uden de urimelige kontraktvilkår.
- 50 I denne henseende bemærkes, at dette formål skal forfølges under overholdelse af proportionalitetsprincippet, som udgør et almindeligt princip i EU-retten, og som kræver, at national lovgivning, der gennemfører denne ret, ikke går videre, end hvad der er nødvendigt for at nå det forfulgte formål (jf. i denne retning dom af 16.4.2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Dette princip tilsidesættes imidlertid, hvis fuldstændig genoprettelse er udelukket i forhold til den erhvervsdrivende. Forpligtelsen til genoprettelse, efter at den låneaftale, der indeholder de urimelige kontraktvilkår, er blevet erklæret ugyldig, skal således være gensidig, idet den erhvervsdrivende dog ikke har ret til at kræve en compensation fra forbrugeren, der går ud over tilbagebetalingen af den kapital, der er overført i forbindelse med opfyldelsen af den aftale, der indeholder urimelige kontraktvilkår, samt betaling af morarenter til den lovbestemte sats regnet fra tidspunktet for betalingsanmodningen (dom af 16.4.2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

- 52 Den genoprettende virkning, som er knyttet til, at en låneaftale, der indeholder urimelige kontraktvilkår, erklæres ugyldig, og som ligeledes begrunder den erhvervsdrivendes krav om tilbagebetaling, skal således også gøre det muligt at sikre, at beskyttelsen af de rettigheder, som Unionens retsorden tilsikrer, ikke medfører en ugrundet berigelse af forbrugeren (dom af 16.4.2026, Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at modregningen af de gensidige krav mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende giver den part, som har det højere krav, ret til tilbagebetaling for et beløb, der svarer til forskellen mellem disse krav.
- 54 Med henblik på at sikre de genoprettende og afskrækkende virkninger, der er nævnt i denne doms præmis 38 og 39, skal den nationale ret sikre sig, at forbrugeren har ret til morarenter af de afdrag, som er betalt i henhold til aftalen, og som overstiger lånebeløbet.
- 55 Med forbehold af den forelæggende rets efterprøvelse synes dette at være tilfældet i hovedsagen, eftersom det fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, at Bank i det væsentlige har medgivet, at låntagerne har ret til renter af det beløb, der overstiger lånebeløbet, regnet fra dagen efter den anmodning, der, som nævnt i denne doms præmis 13, var et forsøg på at indgå forlig.
- 56 I anden række frygter den forelæggende ret, at en modregning ex officio af de gensidige krav mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende vil straffe førstnævnte, fordi den erhvervsdrivende, så længe lånebeløbet ikke er blevet tilbagebetalt, kan forsinke retssagen og unddrage sig betaling af ydelserne uden at lide negative konsekvenser.
- 57 I denne henseende bemærkes, at det følger af retspraksis, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 er til hinder for en retslig fortolkning af en medlemsstats lovgivning, hvorefter banken, efter at en aftale om lån med pant i fast ejendom er blevet erklæret ugyldig, har ret til at kræve et beløb fra forbrugeren, der går ud over tilbagebetalingen af det beløb, der er indbetalt i forbindelse med opfyldelsen af denne aftale, samt betaling af morarenter efter den lovbestemte rentesats regnet fra anmodningens fremsættelse. Med dette forbehold vedrørende morarenter efter den lovbestemte rentesats har banken ikke ret til at modtage et vederlag for forbrugeren's anvendelse af denne kapital (dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 73 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 En erhvervsdrivende, der forsøger at forsinke en retssag med henblik på at få erklæret en låneaftale, der indeholder urimelige kontraktvilkår, ugyldig, vil således samtidig forlænge den periode, hvor det beløb, der svarer til den kapital, der er udlånt til forbrugeren, ikke vil give den erhvervsdrivende noget vederlag.
- 59 Den frygt, som den forelæggende ret har givet udtryk for, forekommer derfor ikke begrundet.
- 60 I tredje række har den forelæggende ret fremhævet, at den erhvervsdrivende takket være en modregning ex officio kan få den udlånte hovedstol tilbage, selv om den pågældende har været passiv i en årrække, således at risikoen for forældelse af kravet bortfalder.
- 61 I denne henseende er det vigtigt at understrege, at både forbrugeren og den erhvervsdrivendes tilbagebetalingskrav forudsætter, at den mellem parterne indgåede låneaftale er ugyldig. Så længe gyldigheden af denne aftale ikke anfægtes af forbrugeren, har den erhvervsdrivende derfor ikke noget tilbagebetalingskrav, som kan blive forældet.

- 62 I fjerde række har den forelæggende ret henvist til risikoen for, at forbrugeren, når denne har nedlagt påstand om, at banken tilbagebetaler alle de leverede ydelser, efter at den nationale ret af egen drift har foretaget modregning i de gensidige krav mellem denne forbruger og denne bank, betragtes som delvist tabende part og derfor tilpligtet at betale sagsomkostningerne eller en del heraf.
- 63 Som den forelæggende ret i det væsentlige har anerkendt, skal det imidlertid bemærkes, at modregning af krav i øvrigt gør det muligt at undgå, at den erhvervsdrivende vælger at anlægge et særskilt søgsmål med henblik på at gøre sit krav gældende over for forbrugeren, hvilket medfører flere forskellige procedurer og derfor yderligere udgifter, hvilket ikke er i forbrugers interesse (jf. i denne retning dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 69).
- 64 Det skal desuden bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at fordelingen af sagsomkostningerne i forbindelse med en sag ved de nationale retsinstanser henhører under medlemsstaternes procesautonomi, med forbehold for iagttagelsen af ækvivalensprincippet og effektivitetsprincippet (dom af 27.11.2025, Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 65 Da den forelæggende ret ikke har henvist til disse principper, synes kun effektivitetsprincippet at være relevant i det foreliggende tilfælde for så vidt angår sagsomkostningerne.
- 66 I denne henseende har Domstolen gentagne gange fastslået, at selv om dette princip ikke generelt er til hinder for, at forbrugeren pådrager sig visse sagsomkostninger ved at anlægge sag for at få fastslået urimelige kontraktvilkår, skal det desuden bemærkes, at direktiv 93/13 giver forbrugeren ret til at anmode en domstol om at fastslå et kontraktvilkårs urimelige karakter og træffe afgørelse om, at det ikke skal anvendes, hvis aftalens effektive karakter skal bevares. Ordningen for fordeling af sagsomkostningerne i en sådan sag må derfor ikke afholde forbrugeren fra at udøve denne ret (dom af 27.11.2025, Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, præmis 48, og af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 78).
- 67 Endvidere bemærkes, at princippet om, at national ret skal fortolkes i overensstemmelse med EU-retten, kræver, at de nationale retter – under overholdelse af navnlig forbuddet mod en fortolkning *contra legem* af national ret – gør alt, hvad der henhører under deres kompetence, idet de tager national ret i dens helhed i betragtning og anvender fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret, for at sikre den fulde virkning af det omhandlede direktiv og for at nå et resultat, der er i overensstemmelse med det mål, der forfølges hermed (dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 80 og den deri nævnte retspraksis).
- 68 I det foreliggende tilfælde har Bank gjort gældende, at hvis forbrugeren i henhold til polsk ret får medhold i, at en aftale er ugyldig, kan retten, selv om den delvist forkaster forbrugers påstand om tilbagebetaling, lægge til grund, at forbrugeren har fået medhold, og at forbrugeren derfor ikke skal bære sagsomkostningerne i den omhandlede sag.
- 69 Det tilkommer i sidste ende den forelæggende ret at undersøge, om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning kan fortolkes således, at den er i overensstemmelse med direktiv 93/13, og i bekræftende fald drage de retlige konsekvenser heraf (dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 82).

- 70 Den forelæggende ret skal navnlig sikre effektiviteten af låntagernes ret til at få den omhandlede aftale, der indeholder urimelige kontraktvilkår, erklæret ugyldig, og at de ydelser, som Bank uberettiget har modtaget, tilbagebetales, idet det skal undgås, at ordningen for fordeling af sagsomkostningerne afholder låntagerne fra at påberåbe sig de rettigheder, som de er tillagt ved direktiv 93/13.
- 71 I femte række har den forelæggende ret anført, at en ordning for modregning af krav giver anledning til vanskeligheder, i tilfælde af at gennemførelsen af låneaftalen har medført uensartede finansielle ydelser, navnlig når pengebeløbet er blevet lånt i polske zloty, men tilbagebetalingen er blevet foretaget i schweiziske franc. I et sådant tilfælde er en modregning imidlertid umulig, fordi modregningen i henhold til den civile lovbogs artikel 498 kræver, at de gensidige ydelser er ensartede.
- 72 Bank har i denne henseende anført, at polsk ret fastsætter de nærmere bestemmelser for, hvordan de pengebeløb, der er angivet i udenlandsk valuta, skal omregnes til polske zloty.
- 73 Det skal desuden bemærkes, således som det fremgår af denne doms præmis 12, at låntagerne i forbindelse med opfyldelsen af den omhandlede aftale foretog overførsler til Bank, delvist i polske zloty og delvist i schweiziske franc.
- 74 Under disse omstændigheder tilkommer det den forelæggende ret i henhold til princippet om overensstemmende fortolkning, som nævnt i denne doms præmis 67, at vurdere, om national ret gør det muligt for den at sikre den genoprettende virkning, der kræves i henhold til direktiv 93/13, ved modregning af de gensidige krav mellem parterne i aftalen, som tager hensyn til de betalinger, som låntagerne har foretaget.
- 75 I sjette og sidste led er den forelæggende ret af den opfattelse, at enhver ordning til modregning ex officio af krav tilsidesætter forbrugerens vilje, som i de fleste tilfælde af ugyldighed af en aftale om lån med pant i fast ejendom vil kræve tilbagebetaling af alle de foretagne betalinger og ikke vælge at lade disse beløb modregne i lånets hovedstol. Den forelæggende ret har anført, at en sådan modregning er i strid med kontradiktionsprincippet, som retten er forpligtet til at overholde, når den pådømmer en tvist på grundlag af et retligt anbringende, som den har rejst af egen drift.
- 76 I denne henseende bemærkes, at den af forbrugeren udtrykte vilje er afgørende for vurderingen af de konsekvenser for forbrugerens situation, der er fremkaldt af, at en aftale erklæres ugyldig i sin helhed. Den beskyttelsesordning, som er indført ved direktiv 93/13, finder nemlig ikke anvendelse, hvis forbrugeren modsætter sig dette. Forbrugeren kan, efter at vedkommende er blevet belært af den nationale ret, vælge ikke at gøre gældende, at et kontraktvilkår er urimeligt og ikke-bindende, og således give et frit og informeret samtykke til det pågældende kontraktvilkår og herved undgå, at aftalen erklæres ugyldig. For at forbrugeren kan give sit frie og informerede samtykke, tilkommer det den nationale ret, inden for rammerne af de nationale procesregler og under hensyn til princippet om rimelighed i civile sager, at give parterne objektive og udtømmende oplysninger om de retsvirkninger, som ophævelsen af det urimelige kontraktvilkår kan medføre. En sådan oplysning er så meget desto vigtigere, når den manglende anvendelse af det urimelige kontraktvilkår kan medføre, at aftalen i sin helhed erklæres ugyldig, og at forbrugeren eventuelt udsættes for tilbagebetalingskrav (dom af 22.1.2026, Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, præmis 67 og den deri nævnte retspraksis).

- 77 Såfremt den nationale ret overvejer at anvende national ret således, at denne ugyldighed medfører modregning ex officio af parternes respektive tilbagebetalingskrav, er den således forpligtet til på forhånd at underrette forbrugeren, så denne kan tilkendegive sin vilje vedrørende den nævnte ugyldighed på et fuldt oplyst grundlag.
- 78 Når forbrugeren således efter at have modtaget oplysninger fra den kompetente ret om de konsekvenser, som ugyldigheden af den låneaftale, der binder vedkommende til den erhvervsdrivende, kan have, beslutter ikke at modsætte sig, at denne ret erklærer aftalen ugyldig, er det forhold, at den nævnte ret af egen drift kan foretage modregning af parternes gensidige krav, hverken i strid med forbrugers vilje eller med kontradiktionsprincippet.
- 79 Det følger af denne doms præmis 49-78, at ingen af de bemærkninger, som den forelæggende ret har fremsat vedrørende den ordning, der giver den mulighed for at foretage modregning ex officio af parternes gensidige krav, efter at en aftale er blevet erklæret ugyldig på grund af de urimelige kontraktvilkår, som den indeholder, kan føre til den konklusion, at EU-retten er til hinder for, at en national ret foretager en sådan modregning under overholdelse af de processuelle krav, der følger af national ret, hvilket det tilkommer den pågældende ret at efterprøve.
- 80 Henset til ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser principielt ikke er til hinder for en retslig fortolkning af national ret, hvorefter den ret, der af en forbruger har fået forelagt et krav om tilbagebetaling af de beløb, der er erlagt i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, der er erklæret ugyldig på grund af de urimelige kontraktvilkår, som den indeholder, af egen drift foretager modregning mellem de gensidige krav, som forbrugeren og den erhvervsdrivende, der er parter i aftalen, har mod hinanden, således at forbrugeren alene anerkendes et krav svarende til den del af de betalinger, der er erlagt i henhold til nævnte aftale, som overstiger det udbetalte lånebeløb, og en ret til morarenter af dette overskydende beløb.

Sagsomkostninger

- 81 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

skal fortolkes således, at

de principielt ikke er til hinder for en retslig fortolkning af national ret, hvorefter den ret, der af en forbruger har fået forelagt et krav om tilbagebetaling af de beløb, der er erlagt i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, der er erklæret ugyldig på grund af de urimelige kontraktvilkår, som den indeholder, af egen drift foretager modregning mellem de gensidige krav, som forbrugeren og den erhvervsdrivende, der er parter i aftalen, har mod hinanden, således at forbrugeren alene anerkendes et krav svarende til den del af de

betalinger, der er erlagt i henhold til nævnte aftale, som overstiger det udbetalte lånebeløb, og en ret til morarenter af dette overskydende beløb.

Underskrifter